

СЕКЦІЯ 1. Місце соціальної педагогіки та соціальної роботи в сучасному освітньому просторі.

Юлія Рудик

викладач соціальних дисциплін ВСП

Бережанський фаховий коледж НУБІП України

СОЦІАЛЬНА РОБОТА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ І ТРАНСФОРМАЦІЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Соціальна робота є однією з ключових соціальних професій, яка спрямована на підтримку та допомогу людям у різних життєвих обставинах, забезпечення їх соціального захисту та сприяння інтеграції в суспільство. У сучасному світі, що характеризується швидкими соціально-економічними та культурними трансформаціями, роль соціальної роботи набуває особливого значення. Концептуальні засади професії визначають ціннісну основу діяльності соціального працівника, яка ґрунтується на гуманістичних принципах, етичних нормах та повазі до прав людини.

Основу соціальної роботи складають гуманістичні цінності, що підкреслюють значення гідності кожної людини, права на соціальну підтримку та забезпечення базових потреб. Важливими є також принципи етичності, професійної відповідальності та конфіденційності. Ці засади формують методологічну та практичну основу для ефективної взаємодії з клієнтами та громадами.

Соціальна робота зазнає значних трансформацій через нові виклики: соціальні кризи, пандемії, війни, економічні труднощі, цифровізація та розвиток технологій. Адаптація професії передбачає використання нових методів роботи: медіація, соціальне консультування, робота з вразливими групами, профілактика соціальних проблем та впровадження інноваційних практик.

Сучасний соціальний працівник стикається з багатьма викликами: робота з постраждалими від війни та насильства, підтримка осіб з інвалідністю, робота з сім'ями у кризових ситуаціях. Методи, що довели свою ефективність: медіація для вирішення конфліктів, групові консультації та тренінги для сімей та молоді, психосоціальна підтримка (індивідуальні сеанси, кризові інтервенції), дистанційні сервіси та онлайн-консультування.

Медіація як соціальна технологія, є психологічною технікою, видом альтернативного врегулювання суперечок, а за своїм практичним потенціалом охоплює все більший спектр сфер застосування, в тому числі створення умов для соціальної адаптації як процесу адаптації особистості- «механізму урівноважування» особистості та соціуму. Роль медіації у соціальній роботі є багатогранною і виходить далеко за межі простої техніки врегулювання конфліктів.

По-перше, медіація є способом професійної взаємодії. Соціальний працівник часто стає посередником між клієнтом та іншими учасниками соціального процесу — сім'єю, навчальним закладом, роботодавцем, медичними чи державними структурами.

Уміння вести переговори, вислуховувати й підтримувати нейтралітет дає можливість уникнути ескалації конфлікту.

По-друге, медіація сприяє соціальній реінтеграції клієнта. Люди, які опинилися у складних життєвих обставинах, часто втрачають довіру до оточення. Медіаційні практики дозволяють поступово відновити комунікацію, навчити клієнта конструктивно висловлювати свої потреби, чути інших і брати відповідальність за власні рішення.

По-третє, медіація виступає профілактичним засобом. Запровадження медіаційних підходів у соціальних службах, навчальних закладах та громадах допомагає запобігти виникненню конфліктів ще на ранніх етапах. Регулярні тренінги з ненасильницького спілкування, групи підтримки та шкільні служби порозуміння формують нову культуру взаємодії, де головне — не покарання, а відновлення стосунків.

По-четверте, медіація формує у соціальних працівників професійні компетентності, такі як:

- емоційна стійкість і саморегуляція;
- розвиток емпатії та активного слухання;
- навички фасилітації групових процесів;
- здатність нейтралізувати конфліктні ситуації без агресії.

Таким чином, медіація стає невід'ємною складовою сучасної соціальної практики, орієнтованої на гуманізм, партнерство та взаємоповагу. Трансформаційні процеси сприяють підвищенню ефективності взаємодії з клієнтами, розвитку професійних компетентностей працівників та зміцненню довіри між соціальними службами і громадами. Володіння сучасними методами дозволяє соціальному працівнику швидко реагувати на зміни у потребах клієнтів, запобігати конфліктам та ескалації кризових ситуацій, надавати якісну підтримку вразливим категоріям населення, формувати ефективні комунікаційні та соціальні програми у громадах.

Висновки. Концептуальні засади соціальної роботи залишаються фундаментальними для ефективної професійної діяльності. Трансформація професії є необхідною умовою адаптації до сучасних соціальних викликів. Інтеграція нових методів та технологій підвищує ефективність роботи соціальних працівників і сприяє формуванню професійної культури співпраці та довіри. Подальший розвиток професійних компетентностей та впровадження інноваційних практик є ключовим фактором успішної діяльності соціальної роботи у сучасних умовах.

На основі концептуального аналізу результатів досліджень, можливо зазначити недостатню кількість праць із проблематики соціальної роботи та її принципів в сучасних умовах, одним із яких є медіація, моделі якої за своїм практичним потенціалом охоплюють все більший спектр застосування за сучасними, а тому їх

теоретичний аналіз та встановлення механізмів практичної реалізації залишається актуальним для подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Семигіна Т. В. Розвиток власних теорій соціальної роботи: глобальні тенденції // Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (15–16 березня 2018 року, Київ) / За ред. Ю.М. Швалба. Київ: КНУ імені Т.Шевченка, 2018. С. 90-94
2. Тюптя Л.Т, Іванова І.Б, Соціальна робота: теорія і практика – Київ: Знання 2008.
3. В.Ворніков, Я.Добрянський Концептуальні технології соціальної роботи в сучасних умовах: «трансферна модель» медіації - ISSN 2353-8406 Knowledge, Education, Law, Management 2025 № 2 (70)
4. Концепція розвитку соціальної роботи в Україні до 2030 року, Міністерство соціальної політики України, 2022.

Марія Славська,
*здобувач першого рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

*Науковий керівник: Галина Олійник,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи та
соціальної педагогіки,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ПОПЕРЕДЖЕННЯ РИЗИКУ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Постановка проблеми. В українській державі основним пріоритетом, найважливішою соціальною цінністю визнається людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність, а також безпека. Зараз наша країна переживає досить складні періоди і тому зросли соціальні негаразди в суспільстві. А це, на жаль, збільшення рівня смертності внаслідок здійснення самогубств, тому актуальною і доцільною є розробка нових, та вдосконалення вже існуючих профілактичних методів попередження суїцидальної поведінки.

Самогубство – це соціальне явище, яке потребує великої уваги суспільства. Як певний елемент культури багатьох народів він був притаманний різним суспільствам. Існує чимало різних засобів добровільного позбавлення себе життя. Погане ставлення до самознищення спостерігається від стародавніх часів до теперішнього часу. Здорове суспільство, церква завжди заперечували добровільний відхід людини від життя. Дослідниками простежується циклічність і здоровий глузд говорить про те, що не потрібно йти з життя добровільно, яке, незважаючи багато різноманітних проблем, є прекрасним.